

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
ЦЕНТР ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА
ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ
Кафедра менеджменту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА-
ЕКСПОРТЕРА

здобувачки вищої освіти освітнього
ступеня «бакалавр»
4 курсу заочної форми навчання
спеціальності 073 «Менеджмент»
Юлії МОТИЧАК

Науковий керівник:
к.е.н., доц. **Володимир ГОБЕЛА**

Рецензент:
к.е.н., доц. **Юрій МУРАВЙОВ**

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

«__»_____20__р., протокол № _____

Завідувач кафедри менеджменту

_____ **Галина ЛЕСЬКІВ**

Львів
2023

АНОТАЦІЯ

Мотичак Ю. Забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера. Рукопис.

Дослідження на здобуття освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 073 «Менеджмент», Львів. 2023.

У першому розділі здійснено аналіз теоретичних засад здійснення експортних операцій підприємства. Охарактеризовано систему державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та експортних операцій зокрема. Розглянуто види ризиків у сфері зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

У другому розділі здійснено загальну характеристику ДП «Львівське лісове господарство». Проаналізовано ефективність виробничо-господарської діяльності підприємства. Ідентифіковано основні загрози для економічної безпеки підприємства та загрози, що виникають в процесі здійснення експортних операцій. Проведено оцінку значущості загроз та запропоновано низку заходів щодо протидії зазначеним загрозам.

Ключові слова: експорт, зовнішньоекономічна діяльність, економічна безпека, загрози, ефективність.

ANNOTATION

Motyachak Yu. Ensuring the economic security of the exporting enterprise. Manuscript. The manuscript.

Study on obtaining the educational bachelor degree in specialty 073 "Management". Lviv, 2023.

In the first chapter, an analysis of the theoretical foundations of the enterprise's export operations was carried out. The system of state regulation of foreign economic activity and export operations in particular was characterized. Types of risks in the field of foreign economic activity of the enterprise were considered.

In the second chapter, a general description of the SE "Lviv Forestry" was carried out. The efficiency of the enterprise's production and economic activity was analyzed. The main threats to the economic security of the enterprise and threats arising in the process of export operations were identified. An assessment of the significance of the threats was carried out and a number of measures were proposed to counteract the specified threats.

Key words: export, foreign economic activity, economic security, threats, efficiency.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
1.1. Теоретичні засади здійснення експортних операцій.....	7
1.2. Теоретичні засади регулювання експортних операцій	11
1.3. Види ризиків у зовнішньоторговельній діяльності підприємства.....	19
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	28
2.1. Загальна характеристика ДП «Львівське лісове господарство»	28
2.2. Аналіз основних показників виробничо-господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство».....	31
2.3. Дослідження основних загроз економічній безпеці підприємства.....	38
2.4. Рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки підприємства- експортера.....	41
Висновки до другого розділу.....	46
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49

ВСТУП

Здійснення ефективної зовнішньоекономічної діяльності є об'єктивною вимогою сучасної системи суспільних відносин. Інтеграція до глобальної системи міжнародної торгівлі є визначальним фактором, що дуже сильно впливає на підприємства усіх форм власності визначаючи їх конкурентоспроможність та ефективність. Дослідження специфіки зовнішньоекономічної діяльності підприємства є актуальним напрямом наукових розвідок. Однак, сучасні умови, що характеризуються високим рівнем невизначеності та ризику визначають необхідність дослідження також безпекових аспектів зовнішньоекономічної діяльності. Відповідно, забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства є доволі актуальним напрямом наукових досліджень.

Встановлення основних шляхів забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності сприятиме посиленню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та національної економіки загалом.

Дослідженнями у сфері управління, менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та забезпеченню економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності займались багато науковців, зокрема: Алієва-Барановська В. М., Анісімова О. М., Вітка Н. Є., Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Вітлінський В.В., Маханець Л.Л., Вічевич А. М., Герасименко А. Л., Гобела В. В., Гребельник О. П., Дахно І. І., Дідківський М. І., Козак Ю. Г., Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С., Шканова О. М., Шкурупій О. В.

Мета та завдання роботи. Метою роботи є встановлення теоретичних засад та практичних рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера.

Щоб реалізувати мету дослідження було сформовано низку завдань:

- 1) здійснити аналіз теоретичних засад здійснення експортних операцій;

- 2) визначити основні види ризиків для підприємства, що здійснює експортні операції;
- 3) здійснити характеристику досліджуваного підприємства та провести аналіз виробничо-господарської діяльності;
- 4) встановити основні загрози для економічної безпеки підприємства та оцінити їх значущість;
- 5) здійснити ранжування основних загроз економічній безпеці;
- 6) запропонувати заходи щодо забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера.

Об'єктом дослідження є зовнішньоекономічна діяльність підприємства.

Предметом дослідження є шляхи забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності.

Методи дослідження. Для реалізації мети дослідження було використано низку загальнонаукових методів дослідження, а саме: теоретичного аналізу та синтезу, індукції та дедукції, статистичні методи, метод абстрагування та теоретичного узагальнення.

Апробація результатів дослідження. Ключові положення та результати дослідження були апробовані на круглому столі «Безпекові аспекти управління організаціями в умовах війни та повоєнної відбудови держави» (м. Львів, ЛьвДУВС, 12 травня 2023 р.), робота наділена певною практичною цінністю, зокрема розроблено карту загроз економічній безпеці підприємства, визначено перелік ризиків, проведено їх ранжування та методи протидії їм, що будуть використовуватись керівництвом ДП «Львівське ЛГ» у процесі реалізації зовнішньоекономічної діяльності.

Інформаційну базу дослідження становлять: літературні джерела, статистичні довідники, інтернет-ресурси, законодавство України у сфері зовнішньоекономічної діяльності, дані фінансової звітності підприємства.

Основний зміст роботи викладений на 48 сторінках, у роботі міститься 19 таблиць та 1 рисунок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1.1. Теоретичні засади здійснення експортних операцій

Теперішня економіка ґрунтується, в основному, на міжнародній торгівлі та на зовнішньоекономічній діяльності. Першочергово це є проявом глобалізації світових економічних систем. Більш того, цифровізація суспільно-економічних відносин дуже активно сприяє цим процесам. Міжнародні економічні відносини та міжнародна торгівля стають основними елементами світової економіки. Адже, протягом останніх років світова економіка «абсорбує» національні економічні системи і, відповідно, трансформується у глобальну економіку, що все більше нехтує національними кордонами в процесі реалізації міжнародних економічних відносин. Зараз дуже важко виокремити, синтезувати якусь економічну систему як незалежну, оскільки усі економічні системи в межах кордонів країни є частиною глобальної економіки, в тій чи іншій мірі [4]. Сприяє цьому розвиток цифрових, інформаційних та комунікаційних технологій. Наприклад, сучасні технології дозволяють без зайвих витрат провести переговори із партнерами, що знаходяться за тисячі кілометрів та навіть замовити товари чи послуги за допомогою сучасних платформ торгівлі, на зразок, Alibaba та Amazon.

Стосовно приватного бізнесу, а саме малого та середнього варто зауважити, що більшість підприємств є учасниками міжнародної торгівлі, оскільки використовують Інтернет не тільки як засіб комунікації, але й канал розподілу продукції та торгівлі. За сучасних умов зовнішньоекономічна діяльність є вкрай важливою для бізнесу, оскільки це, перш за все, об'ємний та платоспроможний ринок збуту, спосіб поповнення валютних надходжень та спосіб швидкої інтеграції до глобальної економічної системи. Більшість

підприємств, що не є учасниками зовнішньоекономічної діяльності планують займатися нею у майбутньому. Таким чином, підприємство, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність має ряд конкурентних переваг над тим підприємством, що сконцентрувало основні зусилля в роботі на внутрішньому ринку.

Війна Російської Федерації проти України завдала дуже вагомих збитків економічній, соціальній та екологічній системам. Багато підприємств були змушені припинити свою діяльність через військові реалії, багато бізнесу було знищено [14]. Через це внутрішній ринок не є насичений товарами, зокрема й товарами першої необхідності. За таких умов міжнародна торгівля та зовнішньоекономічна діяльність для України є засобом, що сприяє насиченню ринку та задоволенню елементарних потреб населення. Проте внаслідок зростання частки імпорту у порівнянні із експортом країна зазнає дефіциту зовнішньоторговельного балансу, що є вагомою загрозою для валютної та бюджетної безпеки держави. За таких умов актуалізується важливість стимулювання, підтримування та розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємств усіх форм та прав власності для нарощування обсягів зовнішньоекономічної діяльності та вирівнювання зовнішньоторговельного балансу країни, що позитивно вплине на динаміку курсу національної валюти.

Варто зазначити, що сучасна економічна парадигма зовнішньоекономічну діяльність розглядає як основу економічної системи, як той елемент, що пов'язує усі економічні системи у єдине ціле – глобальну економіку. Крім того, зовнішньоекономічна діяльність сприяє посиленню конкурентних позицій не тільки окремих підприємств, а й економіки країни загалом. Особливу увагу слід приділити одному із видів зовнішньоекономічної діяльності – експорту. Адже, експорт для підприємства є джерелом надходження валютної виручки, шляхом та засобом виходу на нові ринки збуту продукції, тощо.

Слід також зазначити, що серед сучасних науковців немає єдності щодо трактування поняття зовнішньоекономічна діяльність. У таблиці 1 наведено основні підходи до трактування цього терміну сучасними науковцями.

Таблиця 1.1

Підхід	Джерело	Теоретичний зміст поняття
Трактування ЗЕД як діяльності	[23]	діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами
	[9]	господарська діяльність, яка в процесі реалізації потребує перетину кордону України майна або робочої сили. Зовнішньоекономічна діяльність здійснюється на принципах свободи її суб'єктів добровільно вступати у зовнішньоекономічні відносини, здійснювати їх у будь-яких формах, не заборонених законом, та рівності перед законом усіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. До зовнішньоекономічної діяльності також відноситься діяльність державних замовників з державного оборонного замовлення у випадках, визначених законом України
	[8]	діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, яка побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами. Зовнішньоекономічна діяльність у всіх країнах спрямована на: сприяння вирівнювання темпів економічного розвитку; порівнянність витрат виробництва на національному та світовому рівнях; реалізацію переваг міжнародного поділу праці, що сприяє зростанню ефективності національних економік
Трактують ЗЕД як процес	[21]	процес господарювання суб'єктів країни та іноземних суб'єктів, який заснований на їх взаєминах та має місце як на території України, так поза її межами
	[24]	специфічна модель відповідних механізмів і важелів, за допомогою яких здійснюються найбільш характерні зовнішньоекономічні відносини. За своєю природою зовнішньоекономічна діяльність являє собою процес реалізації зовнішньоекономічних зв'язків та операцій
Трактують ЗЕД як сукупність зовнішньоекономічних операцій	[27]	зовнішньоекономічні операції на мікрорівні, головною метою яких є отримання прибутку

Трактують ЗЕД як сферу господарської діяльності	[18]	сферою господарської діяльності, що пов'язана з міжнародною виробничою та науково-технічною кооперацією, експортом та імпортом продукції, виходом підприємства на зовнішній ринок
Трактують ЗЕД як сукупність методів та функцій	[13]	сукупність напрямків, форм і методів торговельно-економічного, науково-технічного співробітництва, а також кредитних і валютно-фінансових відносин певної країни із зарубіжними державами з метою ефективного використання переваг міжнародного поділу праці
	[4]	сукупність організаційно-економічних, виробничо-господарських і комерційних функцій підприємств та фірм, які пов'язані із співпрацею з закордонними партнерами
Трактують ЗЕД як систему знань	[12]	особливу галузь теоретичних та практичних знань, які пов'язані з організацією та технологією здійснення міжнародних комерційних операцій у процесах міжнародного обміну продукцією та послугами, що виникає лише за умови включення закордонного контрагента до одного з циклів процесу виробництва

Результати проведеного теоретичного аналізу дають підстави стверджувати, що зовнішньоекономічна діяльність є складним та багатограним поняттям. Також, в результаті аналізу встановлено, що більшість науковців трактують зовнішньоекономічну діяльність як процес та діяльність. Проте, вважаємо, що найбільш повну характеристику зовнішньоекономічної діяльності надає таке її трактування: «це діяльність, що ґрунтується на взаємовідносинах між українськими та іноземними економічними суб'єктами, що має місце як на території України, так і за її межами» [29].

Проте, варто також брати до уваги, що зовнішньоекономічна діяльність є також системою відносин, що виникають між партнерами та підтримуються протягом періоду їхньої співпраці, та навіть і довше. Отож, основою зовнішньоекономічної діяльності є зовнішньоекономічні зв'язки, що виникають між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Зовнішньоекономічні зв'язки – це сукупність форм, засобів і методів зовнішньоекономічних відносин між державами [1].

Варто зазначити, що серед видів зовнішньоекономічної діяльності найбільш поширеними є саме експорт та імпорт товарів і послуг. Наступним кроком нашого дослідження стане встановлення суті поняття експорт. На відміну від зовнішньоекономічної діяльності експорт не є таким складним поняттям, а більшість визначень зводяться до того, що це вивезення товарів за межі митної території держави. Така діяльність є зазвичай прибутковою та взаємовигідною для усіх її учасників.

На завершення теоретичного аналізу розкриємо основні переваги, що становить експортна діяльність для підприємства. Серед таких переваг виділимо:

- отримання валютної виручки;
- доступ до ринків міжнародного обміну технологіями, що своєю чергою сприяє підвищенню технологічного рівня підприємства;
- виробництво товарів, що відповідають міжнародним стандартам;
- формування нових ринків збуту продукції для надлишкових товарів народного господарства;
- розвиток фінансової системи країни за рахунок її інтеграції у глобальну економічну систему [8].

1.2. Теоретичні засади регулювання експортних операцій

Наступним етапом дослідження стане аналіз системи державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності та експортних операцій зокрема. Адже, дослідження буде здійснюватись на основі аналізу діяльності підприємства-експортера. Відповідно, актуалізується дослідження впливу основних суб'єктів державного регулювання та основних інструментів такого регулювання [2].

Узагалі система державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності – це набір механізмів та інструментів, що закріплені законодавчо та спрямовані

на регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств та організацій різних форм власності.

Загалом інструменти державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності варто розподілити на кілька груп. Поділ інструментів та механізмів на групи здійснюється залежно від способу їх застосування, а саме:

- обмеження;
- контролю;
- стимулювання;
- заохочення [10].

Перелічені інструменти та механізми покликані удосконалити систему управління та регулювання зовнішньоекономічної діяльності підприємств у спосіб, що не перечить державним інтересам, а навпаки сприяє реалізації державної зовнішньоекономічної політики. Відповідно, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на різних рівнях, а саме:

- макрорівень;
- мезорівень;
- макрорівень [9].

Отож, державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності на макрорівні реалізується державними інституціями та міжнародними організаціями, що діють відповідно до затвердженого статуту. Статут та сфера повноважень таких організацій відповідають та формуються на основі міжнародних договорів, що були ратифіковані національним парламентом країн-учасників угоди. Відповідно, сфера повноважень міжнародних організацій поширюється на усіх членів, що ратифікували відповідні угоди. Такими організаціями, зокрема є: СОТ (Світова організація торгівлі), МВФ (Міжнародний валютний фонд), СБ (група Світового банку) та інші [3].

Регулювання зовнішньоекономічної діяльності на мезорівні відбувається за рахунок залучення уповноважених національних органів виконавчої влади. До органів виконавчої влади зараховуємо: ВРУ (Верховна Рада України), КМУ (Кабінет Міністрів України), НБУ (Національний банк України), ДМС

(Державна митна служба України), АК (Антимонопольний комітет), ДПС (Державна прикордонна служба) та інші.

І на макрорівні регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюють органи місцевого самоврядування, що мають відповідні повноваження та компетенції. Вагомим аспектом є те, що на макрорівні регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюють також суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. це відбувається шляхом укладання ними зовнішньоекономічних договорів (контрактів), що містять регулятивні норми стосовно певних проблемних питань [21].

Отож, перейдемо до розгляду повноважень ключових суб'єктів регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Найвагоміший вплив на суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюють суб'єкти мезорівня. Оскільки, вплив на макрорівні є доволі незначний, регуляторний, більшість норм є рекомендаційними. Тому, національні органи державного регулювання мають найбільший вплив на зовнішньоекономічну діяльність підприємств та організацій. Провідну роль у системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відіграє законодавчий орган влади – Верховна Рада України. Саме парламент країни відповідальний за формування зовнішньоекономічного вектору економічної політики держави. Верховна Рада України як законодавчий орган покликана встановлювати «правила гри» для усіх учасників зовнішньоекономічних операцій. Варто зазначити, що Верховна Рада України має виключну компетенцію щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності [22].

Розглянемо основні повноваження Верховна Рада України у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності (таблиця 2).

Таблиця 1.2

**Компетенції Верховної Ради України у сфері регулювання
зовнішньоекономічної діяльності**

Орган регулювання	Повноваження
Верховна рада України (ВРУ)	прийняття, зміна та скасування законів, що стосуються зовнішньоекономічної діяльності;
	затвердження головних напрямів зовнішньоекономічної політики України;
	розгляд, затвердження та зміна структури органів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
	укладання міжнародних договорів України відповідно до законів України про міжнародні договори України та приведення чинного законодавства України у відповідність з правилами, встановленими цими договорами;
	встановлення спеціальних режимів зовнішньоекономічної діяльності на території України;
	затвердження списків товарів, експорт та імпорт яких забороняється;
	прийняття рішень про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань шляхом встановлення повної/часткової заборони (повного/часткового ембарго) на торгівлю, крім випадків, визначених цим Законом; позбавлення режиму найбільшого сприяння або пільгового спеціального режиму

Джерело: [15]

Також вагомий вплив на регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснює центральний орган виконавчої влади в Україні – Кабінет Міністрів України. Перелік компетенцій Кабінету Міністрів України у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності наведено у таблиці 3. Окрім того, уряд є цілком відповідальним за реалізацію зовнішньоекономічної політики держави та зовнішнього вектору національної політики країни. Кабінет Міністрів України виконує реалізовує функції безпосереднього управління зовнішньоекономічною політикою держави та регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Однак, згадані повноваження не є виключними та домінантними [6].

Таблиця 1.3

**Компетенції Кабінету Міністрів України у сфері регулювання
зовнішньоекономічної діяльності**

Орган регулювання	Повноваження
Кабінет міністрів України (КМУ)	вживає заходів до здійснення зовнішньоекономічної політики України відповідно до законів України;
	здійснює координацію діяльності міністерств, інших центральних органів виконавчої влади щодо забезпечення провадження зовнішньоекономічної діяльності; координує роботу торговельних представництв України в іноземних державах; призначає керівників торговельних представництв України в іноземних державах за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку, погодженим з Міністерством закордонних справ України; погоджує призначення на посади в закордонних дипломатичних установах України працівників центральних органів виконавчої влади, до посадових обов'язків яких належать питання торговельно-економічного та секторального співробітництва;
	приймає нормативні акти управління з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України;
	проводить переговори і укладає міжурядові договори України з питань зовнішньоекономічної діяльності у випадках, передбачених законами України про міжнародні договори України, забезпечує виконання міжнародних договорів України з питань зовнішньоекономічної діяльності всіма державними органами управління, підпорядкованими Кабінету Міністрів України, та залучає до їх виконання інші суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності на договірних засадах;
	відповідно до своєї компетенції, визначеної законами України, вносить на розгляд Верховної Ради України пропозиції про систему міністерств, державних комітетів і відомств - органів оперативного державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, повноваження яких не можуть бути вищими за повноваження Кабінету Міністрів України, які він має згідно з законами України;
	забезпечує складання платіжного балансу, зведеного валютного плану України;
	здійснює заходи щодо забезпечення раціонального використання коштів Державного валютного фонду України;
	забезпечує виконання рішень Ради Безпеки Організації Об'єднаних Націй з питань зовнішньоекономічної діяльності;
	приймає рішення про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань шляхом запровадження режиму ліцензування, або здійснення інших заходів.

Джерело: [15,30].

Оскільки, Кабінет Міністрів України є центральним органом виконавчої влади, він здійснює основні функції щодо регулювання зовнішньоекономічної діяльності. КМУ подає на затвердження до Верховної Ради України проект національної зовнішньоекономічної політики, перелік ставок мита та митних тарифів тощо.

Також важливу роль у регулювання зовнішньоекономічної діяльності є Національний банк України. До сфери його компетенції, в основному, належить валютне регулювання та контроль валютних цінностей. Розширений перелік компетенцій НБУ наведено у таблиці 4.

Таблиця 1.4

Компетенції Національного банку України у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Орган регулювання	Повноваження
Національний банк України (НБУ)	здійснює зберігання і використання золотовалютного резерву України та інших державних коштовностей, які забезпечують платоспроможність України;
	представляє інтереси України у відносинах з центральними банками інших держав, міжнародними банками та іншими фінансово-кредитними установами та укладає відповідні міжбанківські угоди;
	регулює курс національної валюти України до грошових одиниць інших держав;
	здійснює облік і розрахунки по наданих і одержаних державних кредитах і позиках, провадить операції з централізованими валютними ресурсами, які виділяються з Державного валютного фонду України у розпорядження Національного банку України;
	виступає гарантом кредитів, що надаються суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності іноземними банками, фінансовими та іншими міжнародними організаціями під заставу Державного валютного фонду та іншого державного майна України;
здійснює інші функції відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" та інших законів України. Національний банк України може делегувати виконання покладених на нього функцій банку для зовнішньоекономічної діяльності України.	

Джерело: [15; 28].

Проте, одним із ключових завдань НБУ є реалізація грошово-кредитної та валютної політики держави, від яких залежить величина банківського відсотка та курсу національної валюти.

Відповідно до законодавства України центральним органом виконавчої влади що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку є Міністерство економіки України. Відповідно, у таблиці 5 представлено основні компетенції Мінекономіки у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Таблиця 1.5

Компетенції Міністерства економіки України у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності

Орган регулювання	Повноваження
Міністерство економіки України (Мінекономіки)	забезпечує проведення єдиної зовнішньоекономічної політики при здійсненні суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності виходу на зовнішній ринок, координацію їх зовнішньоекономічної діяльності, в тому числі відповідно до міжнародних договорів України;
	здійснює контроль за додержанням всіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності чинних законів України та умов міжнародних договорів України;
	проводить антидемпінгові, антисубсидійні та спеціальні розслідування у порядку, визначеному законами України;
	виконує інші функції відповідно до законів України і Положення про центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері економічного розвитку.

Джерело: [15].

Загалом, заходи регулювання зовнішньоекономічної діяльності, що реалізує Міністерство економіки України можна розділити на такі види:

- адміністративні;
- економічні;
- правові [9].

Міністерство безпосередньо відповідає за зовнішньоторговельний баланс країни та за обсяг зовнішньої торгівлі загалом. Окрім того, Мінекономіки є

відповідальним за здійснення ліцензування та квотування зовнішньоекономічної діяльності [11].

Поряд із основними органами регулювання зовнішньоекономічної діяльності варто виокремити і допоміжні органи, що здійснюють регулювання зовнішньоекономічної діяльності. серед допоміжних органів регулювання слід виділити: Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі, Антимонопольний комітет, митні органи. Основні компетенції допоміжних органів регулювання зовнішньоекономічної діяльності наведені у таблиці 6.

Таблиця 1.6

**Компетенції допоміжних органів у сфері регулювання
зовнішньоекономічної діяльності**

Орган регулювання	Повноваження
Антимонопольний комітет	здійснює контроль за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції;
Митні органи	здійснюють митний контроль в Україні згідно з чинними законами України;
Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі	- здійснює оперативне державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні відповідно до законодавства України; - приймає рішення про порушення і проведення антидемпінгових, антисубсидійних або спеціальних розслідувань та застосування відповідно антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів; - приймає рішення про застосування заходів у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів або економічних угруповань у межах компетенції, визначеної законами України.

Джерело: [15; 19].

Отже, регулювання у сфері зовнішньоекономічної діяльності на мезорівні здійснюють органи виконавчої влади України. Основні їхні функції спрямовані на підтримування, розвиток та стимулювання зовнішньоекономічної діяльності вітчизняними підприємствами та організаціями.

1.3. Види ризиків у зовнішньоторговельній діяльності підприємства

Варто зазначити, що поняття безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства вкрай рідко трапляється у науковій літературі. Проте, підприємство, що має сформовані безпекові механізми для протидії різним загрозам, які виникають у процесі реалізації зовнішньоекономічної діяльності матиме можливість протидіяти цим загрозам та успішно розвиватись. Безпекові механізми сприяють розвитку підприємства, оскільки вони спрямовані на протидію загрозам та загалом убезпечення функції розвитку підприємства. Тому дослідження теоретичний та практичних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємства є актуальним та затребуваним бо сприятиме підвищенню ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства, що є дуже важливим для відновлення економічного потенціалу країни у повоєнний період. Зауважимо також, що низка показників, що відображають ефективність господарської діяльності підприємства напряду залежать від його безпекового стану та стійкості. Своєю чергою, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, яка є рентабельною має також прямий вплив на фінансову стійкість та економічну безпеку підприємства [26].

Більшість науковців погоджується із такими доводами, однак відсутня однастайність стосовно термінології, яку слід вживати. Відповідно, стосовно трактування зазначених понять термінологія дещо варіюється, зокрема найпоширенішими варіантами є: зовнішньоекономічна безпека підприємства та економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства (табл. 3.1, 3.2.).

Таблиця 1.7

**Підходи до тлумачення поняття
«зовнішньоекономічна безпека підприємства»**

Термін	Джерело	Змістове наповнення
Зовнішньоекономічна безпека підприємства	[19]	Є невід’ємною складовою як міжнародної, так і національної безпеки країни, яка відображає стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів для запобігання погрозам і забезпеченню стабільного функціонування підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках
	[5]	Стан найбільш ефективного використання його ресурсів для стабільного функціонування на міжнародному ринку та здатність протистояти впливу небезпечних факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ з метою забезпечення ефективних взаємовідносин суб’єктів господарської діяльності як на території України, так і за її межами
	[24]	Процес виявлення загроз, визначення показників, типів стратегій і розробки відповідних організаційно-економічних заходів на кожному з етапів зовнішньоекономічної діяльності підприємства
	[24]	Екзогенна структурна складова його економічної безпеки, кількісно та якісно детермінована, що забезпечує послаблення або локалізацію загроз та небезпек, захищеність інтересів діяльності в умовах міжнародного конкурентного середовища та сприяє досягненню цілей розвитку підприємства
	[2]	Діяльність, яка забезпечує мінімізацію дестабілізуючого впливу факторів різної природи походження при виході підприємства на зовнішні ринки і організації процесу взаємодії з іноземними контрагентами.
	[13]	Складова економічної безпеки, яка характеризує стан захищеності фінансової системи з метою забезпечення збалансованості показників зовнішньоекономічної діяльності, що має місце як на території України, так і за її межами

Таблиця 1.8

**Підходи до тлумачення поняття
«Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства»**

Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності	[28]	Міра гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища та їх часткову захищеність від загроз
	[8]	Зовнішньоекономічна безпека є складовою економічної безпеки, відповідає основним цілям стратегічних напрямів розвитку та забезпечує захищеність фінансової системи в цілому
	[30]	Невід'ємна складова міжнародної, так і національної безпеки країни, яка відображає стан найефективнішого використання корпоративних ресурсів для запобігання загрозам і забезпеченню стабільного функціонування підприємства як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках
	[11]	Стан найбільш ефективного використання його ресурсів для стабільного функціонування на міжнародному ринку та здатність протистояти впливу небезпечних факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ з метою забезпечення ефективних взаємовідносин суб'єктів господарської діяльності як на території України, так і за її межами
	[2]	Процес виявлення загроз, визначення показників, типів стратегій і розробки відповідних організаційно-економічних заходів на кожному з етапів зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Основна відмінність у підходах до трактування цих понять полягає в тому, що прихильники використання терміну «економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності» вважають зовнішньоекономічну діяльність частиною господарської діяльності, а безпеку цієї діяльності залежною та складовою економічної безпеки підприємства. Натомість прихильники вживання іншого терміну вважають, що зовнішньоекономічна безпека підприємства є складовою його економічної безпеки, проте, вона має дещо іншу змістову сутність і тому її слід виокремлювати в іншу категорію [16].

Провівши теоретичний аналіз підходів до тлумачення зазначених вище понять схилиємося до висновку, що більш доцільним є використання терміну економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

зовнішньоекономічна діяльність є видом господарської діяльності, а різні види діяльності підприємства є взаємопов'язаними і переслідують спільні мету – отримання прибутку та розвиток підприємства. Заходи щодо забезпечення господарської діяльності підприємства та захисту його економічних інтересів є складовою економіко-безпекової діяльності підприємства. Відповідно ці заходи спрямовані на захист економічних інтересів підприємства, зовнішньоекономічна діяльність підприємства, своєю чергою, є також формою реалізації економічних інтересів підприємства. Відповідно, захист економічних інтересів входить у сферу діяльності економічної безпеки підприємства. Тому більше схилиємось до вживання терміну економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Однак, в межах нашого дослідження ми розглядатимемо тільки експортні операції, їх ефективність, основні загрози в процесі здійснення експортних операцій та шляхи протидії цим загрозам. Тому, більшою мірою намагатимемось встановити шляхи забезпечення економічної безпеки підприємства, яке здійснює експорт продукції. Розглянемо шляхи протидії загрозам, що виникають у процесі реалізації зовнішньоекономічної діяльності [12].

Отже, як уже зазначалося простежується пряма залежність між стабільністю та стійкістю підприємства та його економічною безпекою. Тобто стан економічної безпеки підприємства, що характеризується відсутністю загроз та/або наявністю механізмів ефективною протидії цим загрозам сприяє ефективному розвитку підприємства та реалізації його економічних інтересів.

Будь-яке підприємство є соціально-економічною системою та одночасно виступає об'єктом та суб'єктом господарської діяльності. Тому дослідники схильні до виділення двох груп чинників, що здійснюють безпосередній вплив на господарську та управлінську діяльність підприємства. Відповідно, такі чинники впливу на зовнішньоекономічну діяльність та зовнішньоекономічні

зв'язки підприємства науковці структурують, розподіляючи їх на дві категорії, а саме [30]:

- зовнішні;
- внутрішні.

До зовнішніх факторів впливу на підприємство зарахуємо:

- систему та особливості державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- характер участі держави у ратифікованих нею міжнародних договорах;
- загальний розмір сукупного попиту на певний вид продукції на світових ринках;
- характер інвестиційного клімату в країні;
- інтенсивність та загальний обсяг операцій щодо страхування зовнішньоекономічної діяльності;
- зовнішньоекономічна інфраструктура держави, регіону та окремо взятого підприємства;
- характер інвестиційного клімату в країні [16].

Продовжимо теоретичний аналіз розглянувши внутрішні чинники, що здійснюють вплив на зовнішньоекономічну діяльність підприємства та його зовнішньоекономічні зв'язки. До таких чинників зокрема зачислимо:

- організація виробничої системи підприємства;
- рівень конкурентоспроможності продукції та власне підприємства на ринку, в тому числі й міжнародному;
- собівартість продукції та загалом рівень витрат підприємства;
- бажана норма прибутковості підприємницької діяльності, в тому числі й прибутковість експортно-імпортних операцій;
- обсяги виробничої потужності підприємства;
- персонал підприємства та його кваліфікація [18].

Аналізуючи внутрішні чинники варто зазначити, що вкрай вагомий вплив має рівень конкурентоспроможності підприємства, в тому числі й на міжнародному ринку.

Підводячи підсумки на цьому етапі нашого дослідження варто зауважити, що вплив виокремлених чинників є вирішальним на стан економічної безпеки підприємства, відповідно їх ґрунтовний аналіз сприятиме виділенню «вузьких місць», що є потенційними загрозами. Відповідно ідентифікація таких загроз сприятиме формуванню механізмів та інструментів протидії цим загрозам, що своєю чергою сприятиме забезпеченню економічної безпеки підприємства. Однак варто зауважити, що вплив зовнішніх чинників є більш ґрунтовним та відчутним, оскільки ці чинники формуються під впливом геополітичної ситуації, особливостями економічної та політичної ситуації в країні та кон'юнктурою ринку. Натомість внутрішні чинники зумовлені діяльністю та структурою самого підприємства і його середовищем. Також зауважимо, що вплив внутрішніх чинників є віддзеркаленням внутрішньої ситуації на підприємстві. Тобто, структури та ефективності системи управління, характеру мікроклімату в організації, технологічним оснащенням підприємства тощо. В результаті можемо сформулювати висновок, що забезпечення економічної безпеки та розвитку підприємства передбачає протидію загрозливим зовнішнім чинникам, як найбільш вагомим. Проте, не варто ігнорувати вплив внутрішніх чинників, слід пам'ятати, що ринкове середовище існування сучасного бізнесу характеризується високим рівнем невизначеності та ризику, відповідно для формування безпекового середовища існування підприємства слід розглядати та аналізувати дію усіх чинників впливу [23].

Структуризацію чинників впливу на діяльність підприємства представимо у таблиці 3.3., де також представимо ймовірні шляхи удосконалення зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Таблиця 1.9

Основні напрямки підвищення ефективності та забезпечення стабільності зовнішньоекономічної діяльності підприємства

Напрями удосконалення ЗЕД	Фактори впливу на стабільність ЗЕД	
	Зовнішні	Внутрішні
Підвищення стійкості зовнішньоекономічної діяльності підприємстві	Наявність стабільного попиту з боку окремих партнерів. Участь держави та місцевих підприємств у міжнародних угодах та проєктах	Підвищення конкурентоспроможності, своєчасне виконання усіх договірних зобов'язань, розвиток відносин з іноземними партнерами
Підвищення інтегральної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства	Наявність стабільного попиту з боку всіх або основних партнерів, участь у міжнародних угодах та проєктах. Інвестиційний клімат у державі	Підвищення конкурентоспроможності. Забезпечення взаємодії зовнішнього та внутрішнього ринків, що зберігають цілісність та стабільність. Підвищення стабільності відносин з партнерами на зовнішньому та внутрішньому ринках
Підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності Стан інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності в регіоні	Збільшення виробництва та експорту продукції з високим ступенем переробки Зниження собівартості Поліпшення якості продукції Зростання прибутку
Підвищення фінансової стійкості підприємства	Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності Організація страхування зовнішньоекономічної діяльності	Збільшення частки власного капіталу підприємства Збільшення прибутку

Завершуючи наш аналіз варто ідентифікувати ризики, з якими стикається підприємство в процесі реалізації експортно-імпортних операцій. Серед таких ризиків виокремимо наступні:

- транспортні ризики, що виникають в процесі переміщення товарів через митний кордон держави;

- ризики пов'язані з несплатою за товари та послуги за відповідними зовнішньоекономічними договорами (контрактами);
- ризики втрати товарів в процесі здійснення поставок;
- валютні ризики, що мають місце в результаті коливання та різкої зміни курсу валют;
- форс-мажор, тобто ризики, які виникають в результаті дії обставин непереборного характеру, а саме стихійні катаклізми, війни, революції, пандемії, тощо.

Підсумовуючи результати теоретичного аналізу можемо констатувати, що ринок диктує умови для учасників торговельних операцій у тому числі й зовнішньоекономічних. Ці умови характеризуються великим рівнем невизначеності та ризику для учасників ринкових відносин – в основному для підприємств. Тому налагодження ефективної системи протидії загрозам, що виникають сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства та забезпечує його розвиток.

Висновки до першого розділу

Результати проведеного теоретичного аналізу дають підстави стверджувати, що зовнішньоекономічна діяльність є складним та багатограним поняттям. Однак, така діяльність є вкрай важливою для держави в умовах глобалізації. В результаті аналізу встановлено, що більшість науковців трактують зовнішньоекономічну діяльність як процес та діяльність. За результатами теоретичного аналізу встановлене визначення поняття зовнішньоекономічна діяльність, що найбільш вичерпно передає її зміст.

Виокремлено основні переваги, які становить експортна діяльність для підприємства, що її реалізує. Серед таких переваг виділено: отримання валютної виручки; доступ до ринків міжнародного обміну технологіями, що своєю чергою сприяє підвищенню технологічного рівня підприємства;

виробництво товарів, що відповідають міжнародним стандартам; формування нових ринків збуту продукції для надлишкових товарів народного господарства; розвиток фінансової системи країни за рахунок її інтеграції у глобальну економічну систему.

Здійснено структурування інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності шляхом їх поділу на відповідні групи: обмеження; контролю; стимулювання; заохочення.

Встановлено, що державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на різних рівнях, які було конкретизовано: мікрорівень; мезорівень; макрорівень.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ТА ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика ДП «Львівське лісове господарство»

«Львівське лісове господарство» є державним підприємством. Воно функціонує у структурі Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства. Кілька років тому, ДП «Львівське лісове господарство» було значно менших розмірів та охоплювало 7 лісництв розташованих у Львівському районі. Однак, в процесі реалізації ініційованої Кабінетом Міністрів України реформи лісового господарства України, зазначене підприємство значно розширилося за рахунок укрупнення підприємств лісової галузі. Сьогодні ДП «Львівське лісове господарство» розташоване на території Львівського, Червоноградського, Стрийського та Яворівського районів, а до його складу входить 22 лісництва та 2 надлісництва – Бібрське та Жовківське [1]. Ліси, що вирощуються на території лісового господарства розміщені в басейнах основних річок західного регіону: Західний Буг, Дністер, Зубра, Щирець, Рата та інших менших річок. Більш того, територія лісового господарства відноситься до Європейської зони широколистяних лісів, та належать до, так званої, східно-європейської провінції. Відповідно на території підприємства панує помірноконтинентальний клімат [4].

Варто зазначити, що в рамках екологізації лісового господарства України збільшено площу заповідних територій, відповідно площа природно-заповідного фонду становить 19 % від загальної території підприємства та включає 7 лісових заказників місцевого значення, 4 ландшафтних заказників, 2 пам'яток природи, 1 ботанічної пам'ятки, 2 дендропарки та 4 заповідні урочища.

Основним видом господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство» є вирощування, догляд та охорона лісових насаджень. Основною метою діяльності підприємства є покращення функції лісів, зокрема йдеться про рекреаційну та захисну функції. Відповідно до державного кадастру, ліси підприємства мають експлуатаційне, рекреаційне та природоохоронне призначення та історико-культурне. Функції лісів, що входять до складу підприємства вважаються:

- рекреація та оздоровлення;
- санітарно-гігієнічні;
- естетичні [15].

Такий поділ та структуризація лісів ДП «Львівське лісове господарство» сприяє оптимальному лісокористуванню. Основною метою такого поділу є раціональне використання, збереження, охорона та відновлення лісових насаджень. Він сприяє захисту навколишнього природного середовища та забезпеченню екологічної безпеки регіону.

Для удосконалення лісового генофонду, оздоровлення та покращення захисних функцій лісів лісове господарство здійснює ряд заходів. До таких заходів належать:

- рубки догляду за лісом, що включають усунення уражених та хворих деревостанів, а також з метою освітлення, прочищення та прорідження лісу;
- санітарні рубки, що сприяють оздоровленню та посиленню стійкості лісів;
- лісо відновлювальні рубки, призначені для підтримки вікової та якісної структури лісосік та посилення захисних та водоохоронних функцій насаджень;
- рубки переформування, що спрямовані на трансформацію одновікових чистих у різновікові мішані багатоярусні лісові насадження;

- ландшафтні рубки, призначені для формування лісових ландшафтів та покращення естетичного вигляду лісових насаджень, особливо у рекреаційних зонах та лісах, що мають історико-культурне значення для регіону чи держави загалом.

Виокремимо також основні функції ДП «Львівське лісове господарство» у сфері ведення лісового господарювання:

- заготівля деревини в результаті рубок головного користування;
- охорона та збереження лісів;
- захист лісів.

Важливого значення для реалізації нашого дослідження має обсяг зовнішньоекономічної діяльності підприємства, зокрема обсяг експорту продукції. Аналіз експорту лісової продукції представлено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

**Аналіз експорту лісоматеріалів
за 2021-2022 роки**

Назва продукції	Об'єм, м³ 2019 р.	Об'єм, м³ 2020 р.	Об'єм, м³ 2021 р.	Об'єм, м³ 2022 р.
Дрова колоті	462	497	329	392
Пиломатеріали твердолистяних порід	189	983	161	175
Заготовки хвойні	1898	1567	1245	1150
Пиломатеріали хвойних порід	2991	2391	2157	2212
Чорнова меблева заготовка (ЧМЗ)	426	379	148	164
Всього	5966	5817	4040	4093

Можна зробити висновок про зменшення обсягів експорту продукції починаючи з періоду 2020-2021 роки. Причиною цього стала пандемія корона вірусу Covid-19 та загальне зниження сукупного попиту на світовому ринку.

2.2. Аналіз основних показників виробничо-господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство»

Для реалізації цілей нашого дослідження необхідно здійснити аналіз виробничо-господарської діяльності та аналіз стану економічної безпеки. в результаті аналізу планується визначити основні «вузькі місця», що становлять потенційну загрозу для діяльності підприємства. Особливу увагу приділимо аналізу загроз для підприємства в процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності, тобто виконання експортних поставок. У цьому підрозділі проаналізуємо виробничо-господарську діяльність підприємства ДП «Львівське лісове господарство».

Першим етапом стане горизонтальний аналіз балансу підприємства, суть якого полягає у порівнянні статей балансу, розрахунку зміни абсолютних та відносних величин. Такий вид аналізу дає змогу встановити абсолютні відхилення та темпи зростання показників. Наступним кроком стане вертикальний або його ще називають структурний аналіз балансу. Вертикальний аналіз балансу дає змогу зробити певні теоретичні узагальнення щодо відношення власного та позикового капіталу підприємства і таким чином встановити рівень автономності підприємства та рівень його стабільності та стійкості.

Зауважимо, що такий вид аналізу (вертикальний аналіз балансу) полягає в розрахунку певної сукупності відносних показників. Відповідно, основним завданням вертикального аналізу є встановлення питомої ваги статей балансу в його загальній структурі та оцінка потенційної зміни їхнього питомого значення. результати горизонтального та вертикального аналізу активів представлені у таблиці 2.1., а пасивів у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Горизонтальний та вертикальний аналіз активу балансу

Актив	Абсолютні величини			Питома вага, %			Зміни					
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	абсолютні		відносні		у питомій вазі	
							2020	2021	2020	2021	2020	2021
I. Необоротні активи	4610,1	4453,4	5237,4	53,87	51,55	63,8	-156,7	784	-3,4	17,6	-4,31	23,76
II. Оборотні активи	3947,7	4184,9	3971,9	46,13	48,45	36,2	237,2	-1213	6,01	-28,99	5,03	-25,28
У тому числі:												
- запаси	143,0	158,1	121	1,67	1,83	1,47	15,1	-37,1	10,56	0,63	9,58	-19,67
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2971,8	3068,4	3193,3	34,7	35,5	38,9	96,6	124,9	3,25	-28,52	2,27	-24,77
- дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	158,4	149,1	162,9	1,85	1,73	1,98	-9,3	13,8	-5,87	9,26	-6,49	14,45
- інша дебіторська заборгованість	595,8	709,3	403,8	6,96	8,21	4,92	113,5	-305,5	19,05	-43,07	17,96	-40,07
- грошові кошти	49,0	63,8	58,0	0,57	0,74	0,71	14,8	-5,8	30,2	-9,09	29,82	-4,05
- витрати майбутніх періодів	0,3	0,4	0,8	0,003	0,005	0,009	0,1	0,4	33,3	100	66,6	80
- інші оборотні активи	29,4	35,8	32,1	0,34	0,41	0,39	6,4	-3,7	10,29	21,77	20,59	-4,88
БАЛАНС	8557,8	8638,3	8209,3	100,0	100,0	100,0	80,5	-429	0,94	-4,97	-	-

Джерело: [7; 15]

Таблиця 2.3

Горизонтальний та вертикальний аналіз пасиву балансу

Актив	Абсолютні величини			Питома вага, %			Зміни					
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	абсолютні		відносні		у питомій вазі	
							2020	2021	2020	2021	2020	2021
I. Власний капітал	3545,0	3540,3	3559	41,42	40,98	43,35	-4,7	18,7	-0,13	0,53	-0,44	2,37
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення												
III. Поточні зобов'язання	5012,8	5098,0	4650,3	58,58	59,02	56,65	85,2	-447,7	1,7	-8,78	0,44	-2,37
У тому числі:												
- короткостроковий кредит	2011,6	1874,5	1645,6	23,51	21,7	20,04	-137,1	-228,9	-6,82	-12,21	-1,81	-1,66
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1378,5	1393,3	1218,5	16,11	16,13	14,84	14,8	-174,8	10,07	-12,55	0,02	-1,29
- поточні зобов'язання за розрахунками	940,8	1103,1	1282,4	10,99	12,77	15,62	162,3	179,3	17,25	16,25	1,78	2,85
- інші поточні зобов'язання	684,9	811,7	503,8	8,0	9,4	6,14	126,8	-307,9	18,51	-37,93	1,4	-3,26
БАЛАНС	8557,8	8638,3	8209,3	100,0	100,0	100,0	80,5	-429	0,94	-4,97	-	-

Джерело: [9; 15]

Провівши горизонтальний аналіз балансу доцільно зробити наступні висновки:

1. У зміні валюти балансу не простежується чіткою тенденції. Оскільки у 2020 в порівнянні із 2019 вона збільшилась на 80,5 тис. грн, а у 2021 в порівнянні із 2020 зменшилась на 429 тис. грн така динаміка є характерною для оборотних та необоротних активів.

2. Необоротні активи – їх вартість у 2020 р. порівняно із 2019 р. зменшилась на 156,8 тис. грн, а у 2021 р. зросла на 784 тис. грн. Оборотні активи – у 2020 р. вартість зростає на 237,2 тис. грн, а у 2021 р. знизилась на 1213 тис. грн.

3. Стосовно дебіторської заборгованості то можна констатувати негативну динаміку, оскільки у 2020 р. вона зросла на 96,6 тис. грн, а у 2021 вона зменшилась на 875,1 тис. грн стосовно пункту «інша дебіторська заборгованість» то у 2020 р. вона зросла порівняно із 2019 на 113,5 тис. грн, а у 2021 р. зменшилась на 305,5 тис. грн.

Отож, аналіз загалом дає можливість зробити позитивні висновки про результати господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство».

В результаті проведеного аналізу в таблиці 2.2. можемо зробити наступні теоретичні узагальнення:

1. Варто зазначити, що динаміка власного капіталу була відносно стабільною. У 2020 р. зазначений показник зменшився на 4,7 тис. грн, а у 2021 р. зріс на 18,7 тис. грн. основою капіталу підприємства є статутний капітал, оскільки форма власності підприємства є державною.

2. Стосовно залученого капіталу варто відзначити певні зміни. Вартість короткострокових кредитів зменшилась на 137,1 тис. грн у 2020 р. та на 228,9 тис. грн. у 2021 р. кредиторська заборгованість – у 200 р. збільшилась на 14,8 тис. грн., у 2021 р. знизилась на 174,8 тис. грн. проте можна констатувати наявність позитивної динаміки кредиторської заборгованості.

Наступним етапом аналізу стане аналіз ліквідності та платоспроможності ДП «Львівське лісове господарство».

Варто зазначити, що ліквідність та платоспроможність підприємства є основними показниками, що відображають фінансове становище будь-якого підприємства. Варто зазначити, що платоспроможність підприємства – це очікувана спроможність підприємства сплатити за своїми зобов'язаннями. Натомість ліквідність – це наявність та достатність коштів підприємства для оплати своїх зобов'язань в поточному періоді. Проте, у більшості випадків ці поняття трактуються майже як тотожні [].

Наступним етапом аналізу стане аналіз ліквідності балансу. Для цього здійснимо порівняння кожної групи активу та пасиву. Результати групування активів ДП «Львівське лісове господарство» представлені у таблиці 2.3.

Таблиця 2.4

Групування активів підприємства, тис. грн.

Групи	Умовне позначення	Періоди		
		2019	2020	2021
Високоліквідні	A_1	49	63,8	58
Швидко ліквідні	A_2	3726	3926,8	2760
Повільно ліквідні	A_3	172,7	194,3	153,9
Важко ліквідні	A_4	4610,1	4453,4	5237,4

Джерело: [4; 15]

Суть аналізу ліквідності балансу полягає в тому, що здійснюється порівняння засобів за активом, що згруповані за рівнем своєї ліквідності та структурованими в порядку зменшення цього показника із зобов'язаннями за пасивом, що структуровані за строками свого погашення і розміщеними в порядку зростання строків погашення.

Структурування зобов'язань за термінами їх погашення представлено в таблиці 2.4

Таблиця 2.5

Групування зобов'язань підприємства, тис. грн.

Групи	Умовне позначення	Характеристика		
		2019	2020	2021
Найбільш термінові	P_1	3001,2	3223,5	3004,7
Коротко строкові	P_2	2011,6	1874,5	1645,6
Довго строкові	P_3	0,0	0,0	0,0
Постійні	P_4	3545,0	3540,3	3559

Джерело: [2; 15]

Результати аналізу за яких активи перевищуватимуть пасиви підприємства свідчатимуть про його ліквідність. Ліквідність балансу – це показник, що відображає рівень погашення зобов'язань підприємства його активами, при цьому терміни ліквідності активів не перевищують терміни погашення зобов'язань. В такому разі, баланс буде абсолютно ліквідним у разі відповідності наступним вимогам:

- ліквідні активи є більшими ніж пасиви;
- високоліквідні активи рівняються із короткостроковими пасивами підприємства або є значно більшими;
- низько ліквідні активи рівняються із довгостроковими пасивами або є більшими за них.

Відповідно, баланс є ліквідним у разі виконання наступних умов:

$$A_1 \geq P_1, A_2 \geq P_2, A_3 \geq P_3, A_4 \leq P_4.$$

Баланс ліквідності ДП «Львівське лісове господарство» наведено у таблицях 2.5. та 2.6.

Таблиця 2.6

Аналіз ліквідності балансу, тис. грн.

№	Групи активів	2019	2020	2021	Групи зобов'язань
1	A_1	49	63,8	58	P_1
2	A_2	3726	3926,8	2760	P_2
3	A_3	172,7	194,3	153,9	P_3
4	A_4	4610,1	4453,4	5237,4	P_4
Баланс		8557,8	8638,3	8209,3	x

Джерело: [1; 15]

Таблиця 2.7

Аналіз ліквідності балансу, тис. грн.

№	Групи активів	2019	2020	2021	Платіжний надлишок або нестача		
					2019	2020	2021
1	<i>A₁</i>	3001,2	3223,5	3004,7	-2952,2	-3159,7	-2946,7
2	<i>A₂</i>	2011,6	1874,5	1645,6	1714,4	2052,3	1114,4
3	<i>A₃</i>	-	-	-	172,7	194,3	153,9
4	<i>A₄</i>	3545	3540,3	3559	1065,1	913,1	1678,4
Баланс		8557,8	8638,3	8209,3	-	-	-

Джерело: [14; 15]

Результати проведеного аналізу дають змогу констатувати, що протягом досліджуваного періоду 2019-2021 рр. баланс ДП «Львівське лісове господарство» не був абсолютно ліквідним через причину невиконання першої умови.

2.3. Дослідження основних загроз економічній безпеці підприємства

По завершенні аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства перейдемо до аналізу стану економічної безпеки. такий аналіз проведемо у два етапи:

- теоретична структуризація загроз економічній безпеці підприємства;
- встановлення загроз економічній безпеці підприємства;
- встановлення загроз для підприємства, що виникають в процесі реалізації експортних операцій.

У таблиці 2.7. здійснимо структуризацію загроз економічній безпеці підприємства.

Таблиця 2.8

Структуризація загроз економічній безпеці підприємства

Інституційне середовище	Ідентифікація загроз
Постачальники	<ul style="list-style-type: none"> ✓ несвоєчасність поставок матеріальних ресурсів; ✓ розрив зв'язків; ✓ невиконання умов договору поставки; ✓ непередбачуване збільшення цін на товари та витрат на їх постачання; ✓ поставки неякісної продукції, яка не відповідає стандартам і нормам
Споживачі	<ul style="list-style-type: none"> ✓ зміна смаків, зниження платоспроможного попиту; ✓ об'єднання в групи з метою впливу на рівень цін; ✓ недосконалість законодавства щодо захисту прав споживача; ✓ поширення неправдивої інформації про підприємство, персонал, продукцію
Конкуренти	<ul style="list-style-type: none"> ✓ агресивна політика збільшення ринкової частки (у т. ч. за рахунок розвитку мережі збуту); ✓ недобросовісна конкурентна політика; ✓ демпінг цін; ✓ співпраця конкурентів з органами влади, спрямована на ускладнення доступу до споживчого ринку й господарських ресурсів для інших підприємств; ✓ переманювання персоналу; ✓ упровадження технічних інновацій; ✓ монополізація зв'язків із постачальниками
Органи державної влади	<ul style="list-style-type: none"> ✓ зміна чинного законодавства; ✓ корупційні дії; ✓ лояльність до окремих підприємств; ✓ непрозорість дозвільної системи; ✓ збільшення податкового тиску; ✓ підвищення мінімальної заробітної плати та відрахувань на соціальні заходи; ✓ уведення жорстких екологічних норм; ✓ погіршення умов амортизаційної політики; ✓ збільшення кількості перевірок тощо

Продовжимо аналіз загроз економічній безпеці підприємства. Для цього скористаємося таким алгоритмом.

1. Для початку необхідно визначити об'єкт на який діє дестабілізуючий фактор.

2. здійснити прогнозування впливу дестабілізуючого фактору, використовуючи шкалу:

0,1-0,15 – низька ймовірність;

0,16-0,99 – загроза цілком ймовірна;

1 – реальна загроза, що має негативний вплив та наслідки.

3. встановити розмір дестабілізуючого впливу, тобто збитку (оцінка від 1 до 4, від найменш значущого до найбільш значущого).

4. Встановити інтегральний показник очікуваного впливу за допомогою формули:

$$I_{nz} = \frac{K_{e1}(P_1 * M_1) + K_{e2}(P_2 * M_2) + K_{en}(P_n * M_n)}{n},$$

де K_e – це ваговий коефіцієнт експертної оцінки, що формується від 1 до 0, а його сума становить 1.

$$\sum_{i=1}^n K_{ei} = 1$$

P – імовірність загрози;

M – можливий дестабілізуючий вплив;

n – кількість експертів [16].

Водночас, розподіл вагових коефіцієнтів здійснюється залежно від кількості експертів – головному експерту присвоюється максимальне значення вагового коефіцієнта, а далі здійснюється рівномірний розподіл між рештою експертів. Для реалізації опитування в якості експертів було залучено керівництво ДП «Львівське лісове господарство», зовнішніх фахівців та керівництво Львівського обласного управління лісового та мисливського господарства.

Отримана, в результаті експертного опитування інформація дала можливість встановити найбільш реальні загрози для діяльності підприємства, що представлені у таблиці 2.8.

Таблиця 2.9

Загрози економічній безпеці ДП «Львівське лісове господарство»

	Зміст загрози	Ймовірність Загрози (P)					Величина можливого збитку(M)					Ваговий коефіцієнт думки експерта (Ke)					Інтеграл. показник (Іпз)	Вид загрози
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
	Експерти																	
1	Недобросовісна конкуренція	0,8	0,8	0,8	0,8	0,9	3	3	3	3	3	0,1	0,2	0,2	0,1	0,4	0,5	значна
2	Воєнні загрози	0,2	0,3	0,1	0,1	0,6	1	2	1	1	3	0,1	0,2	0,2	0,1	0,4	0,32	помірна
3	Загострення конкурентної боротьби (враховуючи конкуренцію на міжнародному ринку)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	2	2	2	2	3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,26	помірна
4	Інфляція та коливання цін на лісоматеріали	0,3	0,4	0,6	0,1	0,6	2	2	2	1	3	0,2	0,1	0,2	0,1	0,4	0,25	помірна
5	Перенасичення ринку даною продукцією	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	1	1	1	1	1	0,1	0,2	0,2	0,1	0,4	0,02	незначна

* До воєнних загроз зачислено:

- пошкодження майна підприємства внаслідок військових дій чи атак ворога;
- захоплення майна підприємства військами ворога;
- інші загрози, що унеможливають ведення господарської діяльності (заборона на експорт продукції, призупинення діяльності підприємства, мобілізація значної кількості працівників тощо).

В результаті аналізу встановлено основні загрози економічній безпеці ДП «Львівське лісове господарство»: насичення та перенасичення ринку лісопродукції, (незначний рівень); коливання цін на лісову продукцію та поява нових конкурентів (середній рівень); недобросовісна конкуренція та обмеження доступу до світового ринку внаслідок дії глобальних форс-мажорних обставин.

В результаті аналізу ідентифіковано основні проблеми, що виникають в процесі здійснення експортної діяльності (табл. 2.9).

Таблиця 2.10

Основні ризики в процесі реалізації експорту

Основні ризики та загрози в процесі здійснення експортних операцій	2020		2021		2022	
	Кількість випадків	%	Кількість випадків	%	Кількість випадків	%
Загальна кількість поставок	233		162		164	
Не оплата за умовами договору	4	1,7	2	1,2	0	0
Значний термін дебіторської заборгованості	63	27,0	50	30,9	53	32,3
Відмова або повернення товару у зв'язку із невідповідністю якісних та кількісних характеристик	7	3,0	8	4,9	6	3,7
Порушення термінів поставки товарів	28	12,1	16	9,9	28	17,1
Порушення митних правил в процесі митного очищення для експорту	12	5,1	8	4,9	13	7,9
Порушення екологічних норм країни-імпортера	17	7,3	12	7,4	10	6,2
Форс-мажорні обставини	3	1,3	2	1,2	8	4,9

Отже, в результаті дослідження встановлено фактори найбільшого ризику для підприємства, що здійснює експорт продукції. Серед таких факторів:

- значний термін дебіторської заборгованості та оплата за контрактом;
- порушення термінів поставки товарів для іноземних контрагентів, що виконує підприємство;

- повернення та відмова від товару, що викликано невідповідними якісними характеристиками товарів у порівнянні із контрактними домовленостями.

2.4. Рекомендації щодо забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера

В сучасних ринкових умовах забезпечити успішність підприємства неможливо без інтеграції у глобальні економіку шляхом реалізації експортно-імпортних операцій. Відповідно реалізація експортного потенціалу підприємства є ключовим завданням, що забезпечить його прибутковість та конкурентоспроможність. Проте, враховуючи реалії сьогодення розвиток підприємства та реалізація його експортного потенціалу неможлива без врахування безпекових аспектів діяльності підприємства. Підприємство, що здійснює експорт товарів дуже гостро відчуває необхідність забезпечення економічної безпеки експортних операцій, що сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності фірми на зовнішньому та внутрішньому ринках. Цей підрозділ дослідження присвячено встановленню основних шляхів та рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера. Основний акцент у дослідженні зроблено на встановлення основних загроз для підприємства в процесі реалізації експортних операцій. Відповідно, на основі цих результатів, встановимо шляхи та засоби протидії цим загрозам для убезпечення експортних операцій підприємства.

Варто зауважити, що у наукових джерелах містять доволі різноманітні напрями забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства. Відповідно, ґрунтуючись на результатах теоретичного та емпіричного аналізу сформуємо систему заходів щодо забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності ДП «Львівське лісове

господарство». Тобто сформуємо основні напрями та засоби протидії встановленим загрозам.

Таким чином, першим етапом для встановлення рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності необхідно встановити основні загрози для підприємства, здійснивши їх ранжування за значущістю, що дозволить сформувати систему та алгоритм безпекових заходів підприємства.

Відповідно, система безпекових заходів щодо забезпечення економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства міститиме такі складові:

- створення центру для координаційної роботи щодо виявлення та аналізу проблемних питань, які виникають у сфері економічної безпеки підприємства, очолити координаційний центр пропонуємо директору ДП «Львівське лісове господарство»;
- сформувати нормативно-методичне забезпечення для реалізації програми безпекових заходів та організаційного супроводу безпекової діяльності підприємства;
- ідентифікація джерел ресурсів, в першу чергу людських, для забезпечення безпекових заходів на підприємстві.

Отже, для формування системи безпекових заходів на підприємстві та їх успішної реалізації слід не тільки ідентифікувати основні загрози для економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства, а оцінити їх дестабілізуючий вплив. Для реалізації цього етапу дослідження сформуємо ієрархію загроз в процесі здійснення експортної діяльності підприємства (таблиця 2.10).

Таблиця 2.11

**Ранжування ризиків, що виникають в процесі здійснення експорту
та їх ранжування**

	Кількість випадків	У % до загальної кількості	Експертна оцінка	Ранг
Значний термін дебіторської заборгованості	53	32,3	5	1
Порушення термінів поставки товарів	28	17,1	5	2
Порушення митних правил в процесі митного очищення для експорту	13	7,9	3	3
Порушення екологічних норм країни-імпортера	10	6,2	3	4
Відмова або повернення товару у зв'язку із невідповідністю якісних та кількісних характеристик	6	3,7	2	5

Таким чином робимо висновок про основні загрози для ДП «Львівське лісове господарство» в процесі здійснення експорту: значний термін дебіторської заборгованості, порушення термінів поставки товарів, порушення митних правил в процесі митного очищення для експорту, порушення екологічних норм країни-імпортера, відмова або повернення товару у зв'язку із невідповідністю якісних та кількісних характеристик.

Отож, наявність дебіторської заборгованості у високих розмірах є загрозою для підприємства-експортера, проте слід врахувати, що наявність можливості надання відтермінування в оплаті та надання фірмового кредиту сприяє налагодженню ділових зв'язків та підвищенню іміджу підприємства перед партнерами. Саме тому робимо висновок, що формуючи систему безпекових заходів слід взяти до уваги цей аспект. Оскільки заходи, що сприятимуть погашенню та загалом скороченню дебіторської заборгованості можуть негативно вплинути на інтенсивність зовнішньоекономічної діяльності підприємства та завдати йому так званих репутаційних збитків, тобто негативно вплинути на імідж.

Основна мета операції факторингу полягає в тому, що фактор-фірма бере на себе зобов'язання щодо оплати товарів та послуг підприємству виробнику згідно умов договору, а натомість отримує право отримати відповідні кошти від підприємства покупця товарів та послуг. Зазвичай фірма-покупець оформляє операцію з часовим відтермінуванням виплати за контрактом на 3-4 місяці, а фактор-фірма бере на себе усі ризики, що виникають після оплати товару за контрактом до моменту оплати фірмою-покупцем. За такі послуги фактор-фірма як правило отримує компенсацію, зазвичай її розмір становить 5-25 %. Однак операція факторингу є вельми вигідною для підприємства-експортера, оскільки фірма отримує кошти, зменшує дебіторську заборгованість та збільшує обсяг оборотних коштів.

Для нейтралізації згаданої загрози та підтримування іміджу фірми пропонуємо для реалізації оплати експортних операцій залучити посередника – фактор фірму. Розрахунок ефективності використання фактор-фірми для здійснення факторингу представимо у таблиці 2.11.

Таблиця 2.12

Обчислення ефективності розрахунків із застосуванням фактор-фірми

Статті	Базовий	Плановий
Дебіторська заборгованість за товари	3193,3	0
Інша дебіторська заборгованість	403,8	107,4
Виплати фактор-фірмі	0	9% (314,07)
Вивільнені кошти	-	3175,63

Підсумовуючи результати аналізу розглянемо пропозиції для забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера. Вони складатимуться із двох етапів: пропозиції для забезпечення економічної безпеки ДП «Львівське лісове

господарство» та пропозиції щодо забезпечення економічної безпеки експортних операцій.

Розпочнемо із пропозицій щодо забезпечення економічної безпеки підприємства. Найбільш значними загрозами встановлено – недобросовісна конкуренція та воєнні загрози. Загалом протидія цим загрозам вимагає низки безпекових заходів юридичного спрямування щодо захисту своїх законних інтересів. Перш за все, пропонується розширити штат працівників юридичного відділу, який становить 1 особу. Оскільки, протидія недобросовісній конкуренції це заходи, що більшою мірою реалізуються в правовому полі.

Протидія воєнним загрозам (пошкодження майна підприємства внаслідок військових дій чи атак ворога; захоплення майна підприємства військами ворога; інші загрози, що унеможливають ведення господарської діяльності) більшою мірою полягає у здійсненні страхування основних фондів виробничого призначення. Вартість основних фондів не є настільки критичною тому страхові виплати не становитимуть значних витрат для підприємства. Оскільки, основна цінність лісгосподарського підприємства – це лісові насадження, що простягаються на площі 82 760 га або 827,6 км².

Перш за все, можемо констатувати, що в результаті використання факторингу, ДП «Львівське лісове господарство» вивільнить кошти на суму більше 3 млн грн. Більш того, використання факторингу дасть можливість покращити окремі показники, зокрема: коефіцієнт оборотності оборотних коштів та показники фінансової стійкості. Однак, використання факторингової операції призведе до щорічної втрати 9 % прибутку, що не становитиме критичної втрати для підприємства, оскільки очікується збільшення кількості обертів оборотних коштів та збільшення обсягів реалізації продукції внаслідок запровадження ширшого набору пільгових умов щодо оплати продукції ДП «Львівське лісове господарство».

Для усунення загрози №2 «порушення термінів поставки товарів» слід переглянути та збільшити обсяг штрафних санкцій для фірм-посередників, що здійснюють транспортування продукції в процесі реалізації експортних

операцій. Оскільки близько 83 % продукції експортується саме за допомогою фірм-посередників, які й порушують терміни поставки.

Стосовно усунення загрози №3 «Порушення екологічних норм країни-імпортера» слід ретельніше здійснювати контроль за процесами митного очищення для експорту товарів, а також запровадити посаду – менеджер із зовнішньоекономічної діяльності та підібрати компетентного фахівця, оскільки такої посади не передбачено в штаті, а відповідні функції виконує спеціаліст із відділу збуту.

Щодо протидії загрозі №4 «Порушення екологічних норм країни-імпортера» та «Відмова або повернення товару у зв'язку із невідповідністю якісних та кількісних характеристик» то ці проблеми є доволі поширеними серед підприємств-експортерів, а їх вирішення потребує налагодження системи якості продукції, що орієнтуватиметься на європейський ринок.

Висновки до другого розділу

Проведено характеристику досліджуваного підприємства «Львівське лісове господарство». Встановлено особливості діяльності лісогосподарського підприємства, кліматичні умови, що характерні для території підприємства, проаналізовано функції лісів, серед яких виокремлено: рекреація та оздоровлення, санітарно-гігієнічна та естетична. Проведено аналіз експорту лісоматеріалів підприємства за період 2019-2022 рр. в результаті чого, встановлено тенденцію до зменшення обсягів експорту.

Проаналізовано основні показники виробничо-господарської діяльності ДП «Львівське лісове господарство». Результати аналізу дали змогу стверджувати, що баланс ДП «Львівське лісове господарство» не був абсолютно ліквідним через причину невиконання умови – ліквідні активи є більшими ніж пасиви.

Здійснено структурування загроз економічній безпеці підприємства, в залежності від інституційного середовища: постачальники, споживачі, конкуренти, органи державної влади.

Виокремлено основні загрози економічній безпеці підприємства та встановлено їх значущість: недобросовісна конкуренція та воєнні загрози. Виокремлено основні загрози в процесі здійснення експорту товарів: значний термін дебіторської заборгованості, порушення термінів поставки товарів, порушення митних правил в процесі митного очищення для експорту, порушення екологічних норм країни-імпортера.

На основі здійсненого аналізу розроблено основні заходи щодо забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера. Здійснено оцінку ефективності запропонованих заходів та встановлено, що ефект від заходів становити понад 3 млн грн. за рік.

ВИСНОВКИ

В результаті теоретичного аналізу встановлено основні переваги експортної діяльності для підприємства, а саме: отримання валютної виручки; доступ до ринків міжнародного обміну технологіями, що своєю чергою сприяє підвищенню технологічного рівня підприємства; виробництво товарів, що відповідають міжнародним стандартам; формування нових ринків збуту продукції для надлишкових товарів народного господарства; розвиток фінансової системи країни за рахунок її інтеграції у глобальну економічну систему. Обґрунтовано доцільність інтенсифікації зовнішньоекономічної діяльності для підприємства.

Здійснено загальну характеристику «Львівське лісове господарство». Проведено аналіз зовнішньоекономічної діяльності підприємства, в результаті чого, встановлено тенденцію до зменшення обсягів експорту. Аналіз показників виробничо-господарської діяльності дав змогу встановити, що баланс ДП «Львівське лісове господарство» не є абсолютно ліквідним через причину невиконання умови – ліквідні активи повинні бути більшими ніж пасиви.

Встановлено основні загрози економічній безпеці підприємства та оцінено їх значущість: недобросовісна конкуренція, воєнні загрози, значний термін дебіторської заборгованості, порушення термінів поставки товарів, порушення митних правил в процесі митного очищення для експорту, порушення екологічних норм країни-імпортера.

На основі здійсненого аналізу розроблено основні заходи щодо забезпечення економічної безпеки підприємства-експортера. Здійснено оцінку ефективності запропонованих заходів та встановлено, що ефект від запропонованих заходів становитиме понад 3 млн грн. за рік.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Financial and legal aspects of economic security of the state. / Настасяк І., Баїк О, Заяць О., Михаліцька Н., Верескля М. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. Том 4. № 39. С. 482-493. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4084>
2. Hnylytska L., Franchuk V., Melnyk S., Nakonechna N., Leskiv H., & Hobela V. (2022). Security-oriented model of business risk assessment. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 4(45), 202–210. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4938>
3. Анісімова О. М., Вітка Н. Є. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності високотехнологічного підприємства : монографія. Донецьк : Ноулідж (донецьке відділення), 2011. 175 с.
4. Верескля М.Р., Михаліцька Н.Я., Бойко О.Т. Проведення податкової амністії у світлі зарубіжного досвіду. *Ефективна економіка*. 2021. № 11. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4136>
5. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Управління персоналом. 2-ге видання : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 502 с.
6. Вітлінський В.В., Маханець Л.Л. Ризикологія в зовнішньоекономічній діяльності: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2012. 432 с.
7. Вічевич А. М. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності / А. М. Вічевич, О. В. Максимець. Львів: Афіна, 2014. 140 с.
8. Герасименко А. Л. Зовнішньоекономічна стратегія держави: проблема визначення. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2013. Вип. 59. С. 535–539.
9. Гобела В. В. Управління зовнішньоекономічною діяльністю & Management of Foreign Economic Activity : навчальний посібник. Львів : ЛДУВС, 2021. 244 с. <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3732>

10. Гобела В. В., Дудюк В. С., Гобела В. М. Забезпечення еколого-економічної безпеки у посткризовий період. *Вісник НЛТУУ*. 2021. Том 31. № 5. С. 79 – 83. <https://doi.org/10.36930/40310512>
11. Господарський Кодекс України : Закон України від 13.02.2020 р. №436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
12. Гребельник О. П. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник. Київ : ЦУЛ, 2019. 336 с.
13. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Зовнішньоекономічна діяльність – 3 : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2018. 356 с.
14. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: навчальний посібник. Київ : Знання, 2016. 462 с.
15. ДП «Львівське лісове господарство». Львівське обласне управління лісового та мисливського господарства : веб-сайт.URL: <https://lvivlis.gov.ua/>
16. Зінчук Т., Горбачова І., Ковальчук О. та ін. Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 519 с.
17. Зінчук Т.О., О. Д. Ковальчук, Н. М. Куцмус Міжнародні економічні відносини та зовнішньоекономічна діяльність : підручник. Київ : ЦУЛ, 2017. 512 с.
18. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : Підручник для вузів/ за редакцією І. В. Багрової. Київ : Центр навчальної літератури, 2014. 580 с.
19. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон : колективна монографія / за ред. Козака Ю. Г. Київ : ЦУЛ, 2017. 240 с.
20. Зовнішньоекономічна діяльність: підприємство-регіон : навчальний посібник / за ред. Козака Ю. Г. Київ : ЦУЛ, 2016. 290 с.
21. Козак Ю.Г. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, І.Ю. Сіваченко. Київ: Центр навчальної літератури, 2016. 792 с.

22. Масловська Л. Управлінські аспекти зовнішньоекономічної діяльності України в перехідний період. *Економіка України*. № 8. 2017. С. 67–72.
23. Методологія формування транспортно-митної інфраструктури в Україні : монографія / За ред. А. М. Пасічника. Дніпропетровськ : УМСФ, 2016. 168 с.
24. Міжнародна торгівля : підручник / За ред. Ю.Г. Козака. Київ-Катовіце-Краків : ЦУЛ, 2015. 272 с.
25. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 року № 959-ХІІ, зі змінами і доповненнями – www.rada.gov.ua
26. Про підприємництво : Закон України від 29.01.20 р. № 698-ХІІ. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
27. Рум'янцев А. П., Рум'янцева Н. С. Зовнішньоекономічна діяльність : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 292 с.
28. Типізація, спеціалізація та форматизація як чинники конкурентоспроможності роздрібної торгівлі. / Гуштан Т., Лихолат С., Михаліцька Н., Верескля М. Р., Таранський І. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2020. Том 3. № 34. С. 432-440. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/3353>.
29. Тюріна Н., Карвацька Н. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2019. 408 с.
30. Шкурупій О. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства : навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2012. 304 с.